

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

Наукова бібліотека
Одеського університету
ім. І. І. Мечникова

ЗА НАУКОВІ КАДРИ

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО
ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА.

Видається з 1933 р.

№ 9 (1582).

1 БЕРЕЗНЯ 1985 РОКУ.

Виходить щотижня.

Ціна 2 коп.

Читайте
в номері:

«ТВОЯ РОДОВІДНА»
— НОВА РУБРИКА «ЗНК»
— 1, 3 стор.

ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ЗАОЧНИКІВ — 1 стор.

ЕФЕКТИВНІСТЬ УЧ-
БОВОГО ПРОЦЕСУ — 2 стор.

НОВЕ ПРО ІСТОРІЮ
НАШОГО МІСТА — 4 стор.

ДОТРИМУВАТИ СЯ
ПРАВИЛ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗ-
ПЕКИ — 4 стор.

ПРЕМ'ЄРА НОВОЇ РУБРИКИ

Кафедра історії КПРС виступила з цінною ініціативою, запропонувавши газеті «За наукові кадри» запровадити постійну рубрику «Твоя родовідна». З вдячністю приймаючи цю пропозицію, яка, до речі, співпала з численними побажаннями наших читачів, редакція «ЗНК» звернулася з проханням до доцента кафедри історії КПРС кандидата історичних наук Петра Юхимовича Єфімова дати півку в життя нашій новій рубриці. Ось що він сказав:

— Сімейні родовідні... Романи, десятиріччями створювалися вони. Створювалися в горі і radoсах. Створювалися в рішучих сутичках з ворогами і в повсякденній праці на благо нашої Вітчизни. Не в кожній сім'ї є свої рукописні історії. Частіше за все вони передаються усно із покоління в покоління. Але обов'язково зберігаються бойові реліквії — ордени і медалі, грамоти і листи, подяки тощо. Напередодні нашого справді всенародного свята — 40-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні з ініціативи кафедри історії КПРС на всіх факультетах студентам було запропоновано написати реферат на тему «Моя родовідна». В ньому, зокрема, пропонувалося відповісти на такі питання:

1. Що ви знаєте про революційну діяльність, бойовий і трудовий шлях ваших родичів будь-якого покоління?
2. Як зберігається в вашій сім'ї пам'ять про ваших родичів, далеких і близьких?
3. Які риси ваших родичів

набільш повно імпонують вам?

Як і слід було чекати, студенти жваво відгукнулись на запити нашої кафедри. Вже поступило близько 200 самих різних рефератів. Кожен з них — це справді унікальна історія сім'ї. Історія, яка нерозривно пов'язана з історією нашої Батьківщини. Так виїшла корисна і цікава розмова про минуле і сьогодення, про героїку і героїчне, про наші немеркнучі традиції, які були за-

ТВОЯ РОДОВІДНА

войовані кров'ю наших кра-
тих синів і дочок.

Кожен реферат по-своєму цікавий. І це зрозуміло, бо немає одинакової долі. Проте є те спільне, що ріднить їх — любов до своєї Вітчизни, готовність захищати її мужньо і вправно, з почуттям гідності і честі. Їх ріднить глибока зацікавленість у тому, щоб реліквії мужності і героїзму свято зберігалися, множились новими ділами і звершеннями. Деякі студенти супроводили реферати фотографіями, грамотами, фронтовими листами, червоноармійськими книжками і навіть похоронками.

Коли на кафедрі обговорювалися перші реферати, ви-

рішили написати листа деяким батькам. Ось один з них, якого адресовано батькам студентки Світлани Очеретнюк:

— Шановні Петро Сидорович і Людмила Миколаївна!

З реферату вашої дочки «Моя родовідна» нам стало відомо про те, що у вашій сім'ї гідно зберігаються та примножуються сімейні традиції, про те, що ваші рідні і близькі мужньо захищали нашу Батьківщину в часи тяжких випробувань. З задоволенням узнали ми про Ісидора Іосиповича Очеретнюка, сподвижника легендарного Григорія Івановича Котовського. І до цього часу ваша сім'я продовжує революційні і бойові традиції ваших родичів, близьких і далеких.

Нам приємно повідомити, що ваша дочка добре і ретельно вчиться, продовжуючи традиції вашої сім'ї.

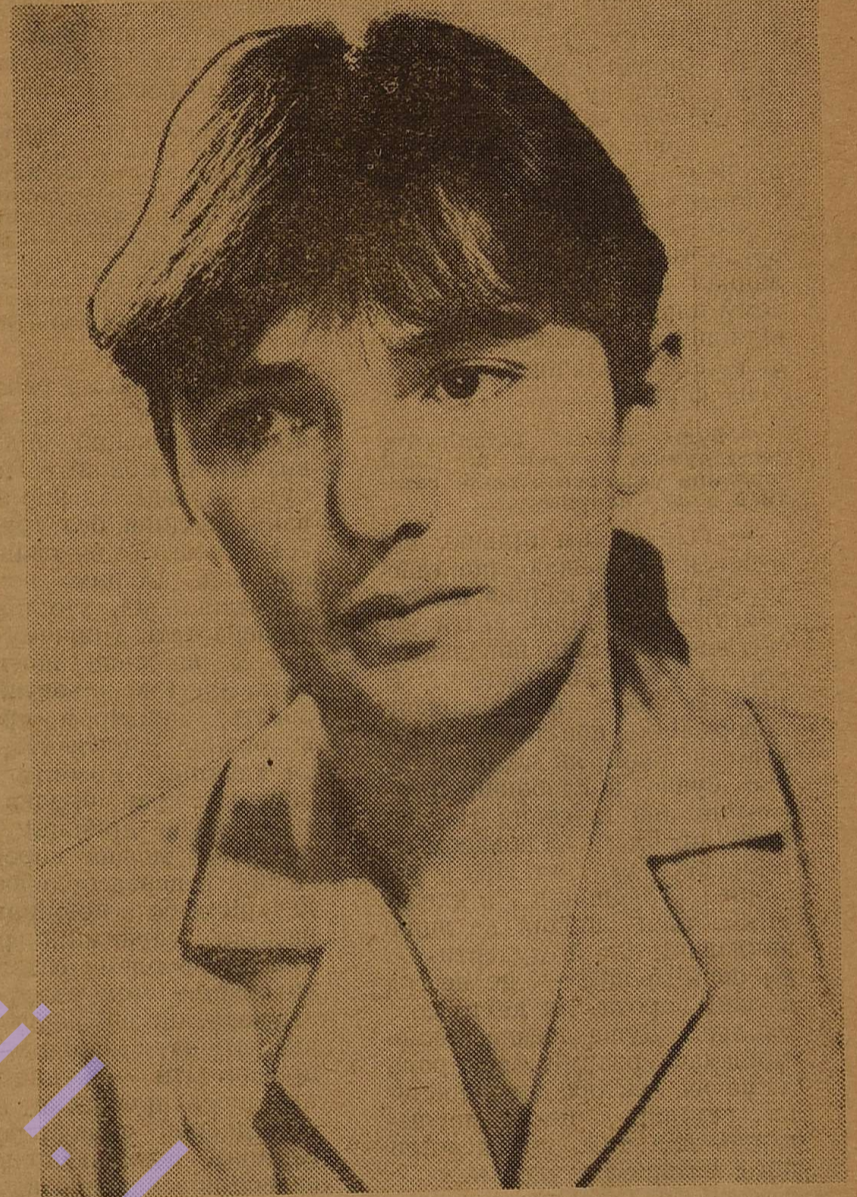
Сердечно поздоровляємо вас, Петро Сидоровичу і Людмилу Миколаївно, з наступаючими святами — днем Радянської Армії і Військово-Морського Флоту, 40-річчям нашої Перемоги у Великій Вітчизняній війні і бажаємо міцного здоров'я і всіляких успіхів.

З повагою

завідуючий кафедрою історії
КПРС Одеського держуні-
верситету, доктор історич-
них наук, професор, Герой
Радянського Союзу М. ЯКУ-
ПОВ.

Розповідь студентів про
їх родовідну читайте на 3-ій
сторінці.

ПРАВОФЛАНГОВІ

Ольга Тимошенко навчається на IV курсі географічного відділення ГГФ. Вона — відмінниця, веде велику громадську роботу. Добре знають Ольгу в університеті і як молодого науковця. О. Тимошенко — переможець олімпіади «Студент і науково-технічний прогрес».

На знімку: студентка IV курсу ГГФ Ольга Тимошенко.
Фото В. ШИШИНА

ЗАОЧНА освіта є складовою частиною загальної системи народної освіти в СРСР і включає в себе як середню, так і вищу освіту, в якій вона й одержала найбільше розповсюдження. Спроби введення заочної системи навчання робилися і до Жовтня 1917 року. Як приклад, можна назвати 1-й Всеросійський з'їзд діячів народних університетів та інших освітніх установ, який відбувся у 1908 році.

Однак ідея ця не одержала тоді широкого розповсюдження, залишаючись поодиноким ініціативним прогресивних громадських діячів. Тільки після Великої Жовтневої соціалістичної революції система заочного навчання широко розповсюджується. Згідно з рішеннями VIII з'їзду РКП(б), що проходив з 18 по 23 березня 1919 року, налагоджується публікація літератури для самоосвіти: «Рабфак на дому», «Готовсьє в ВХЗ» та інші. У 1923—1929 роках відкриваються курси з за-

Робота і навчання

(ПРОБЛЕМИ ЗАОЧНИКА)

очною системою навчання.

Так, зокрема, у 1926—1927 роках при 2-му МДЦ, Механічному інституті ім. М. В. Ломоносова та деяких інших навчальних закладах відкрилися заочні відділення, на які було прийнято 37 тисяч студентів.

Студент - заочник, який сумлінно виконує свої обов'язки, вартий уваги і поваги як з боку виробничого колективу, так і з боку навчального закладу.

А якщо до перших двох обов'язків додаються ще й сімейні, навантаження значно збільшуються. Всі вони взаємозв'язані, і які з них найважчі, сказати нелегко. Про навчання стародавні римляни говорили: «Корінь навчання гіркий, а плоди його — солодкі». Першими словами професора Коришковського, зверненими до студентів-першокурсників на лекції з історії стародавнього Схо-

ду, були: «Ви взяли на плечі дуже тяжку працю». Необхідна чітка організація праці.

Організація праці студента-заочника в числі інших факторів включає в себе і здатність до самостійної постійної роботи, яка є результатом значних зусиль студента, що активно переходить з курсу на курс. З удосконаленням цієї організації, як магнітний кристал, зростає час, відданий навчанням. Час оцінюється кількістю зробленого. Під словами «активно переходить з курсу на курс» я розумію відсутність трійок. Цих «двійок милосердя», безумовно, не буде у заліковій книжці студента, якщо диплом йому потрібен не для оправдання службового становища, а як документ, який увінчує певний етап важкого шляху опанування знань.

На мій погляд, до програми установчої сесії повинні ввійти лекції з користування книжковими фондами наукової бібліотеки ОДУ, з ведення конспектів, а значить, і роботи над джерелами. Крім цього, бажані лекції з динамічного читання і тренування пам'яті. Затрачені зусилля окупляться сторицею. Зростає якість знань, які є в кінцевому рахунку, мірилом ефективності роботи вузу. А в зв'язку з реформою народної освіти питання це набуває неабиякого значення.

Заочник зустрічається з викладачами двічі на рік. Йому допоміг би консультативний пункт, де, крім консультацій, можна було б одержати віддруковані конспекти лекцій, методичні посібники з основних дисциплін.

О. КАПІТАННИКОВ,
студент III курсу заочного
відділення істафагу.

Перше місце—
у першокурсників

Відбулися збори студентів I курсу юридичного факультету, на яких були підведені підсумки зимової екзаменаційної сесії. Виступаючи на зборах, заступник декана факультету І. А. Кручатков відзначив, що студенти курсу успішно склали сесію і в результаті посіли перше місце серед інших курсів факультету. Хочеться сказати своїм друзям: «Так тримати до кінця навчання в університеті!».

А. ШКІНДЕР,
студент I курсу
юрфаку.

Боротися з формалізмом

Проректора з учбово-організаційної роботи Владлена Миколайовича Тоцького обрано депутатом до Одеської міської Ради народних депутатів. Днями наш кореспондент М. Успенюв зустрівся з депутатом.

— Владлен Миколайович, Ви мали зустрічі з виборцями. По традиції кандидати у депутати розповідали про свою професійну і громадську діяльність. Звичайно, Вам довелося відповідати на різні запитання. Дозвольте і нам, скориставшись нагодою, задати Вам таке запитання: «Що Ви вважаєте головним у вашій роботі на посаді проректора і які проблеми, на вашу думку, являються першочерговими в діяльності професорсько-викладацького складу університету?»

— Як у кожного, хто працює в університеті, головне для мене — добре знати фактичний стан справ в своїй сфері діяльності та оперативно і конкретно вирішувати суттєві проблеми, від яких залежить забезпечення успішної підготовки висококваліфікованих та ідейно загартованих спеціалістів різного профілю для народної освіти і народного господарства.

А звідси і відповідь на другу частину вашого питання. Основні наші проблеми — це ефективність учбового процесу та ідейно-виховної роботи серед студентів. Для цього необхідно поліпшити організаційну роботу в усіх ланках діяльності вузу, систематично планувати і контролювати, підвищити особисту відповідальність кожного за доручену справу.

— Будь ласка, деталізуйте свою думку, маючи на увазі завдання університетської газети в цьому напрямку.

— Охоче, тим більше, що я особисто вважаю, що газета «За наукові кадри» ще недостатньо приділяє уваги висвітленню питань повсякденного учбового процесу. Я маю на увазі не поверхову інформацію, констатацію фактів чи подій, як це іноді у нас буває, а глибокий предметний аналіз стану тієї чи іншої проблеми, з показом не кінцевих результатів, а реальних труднощів, з якими стикаються щодня не лише викладачі, але й студенти. Бо учбовий процес — це не гра в одні ворота, як дехто собі уявляє. Дуже погано, якщо викладач розуміє свою роль лише як лектора чи керівника семінару, не замислюючись над тим, як засвоїли його матеріал студенти.

— Ви торкнулися питання про формалізм у викладанні.

— Вважайте, що ми зачепили цю тему. Хоча повинен відверто сказати, що на превеликий жаль, ми в своєму колективі — маю на увазі професорсько-викладацький склад, це надто нерішуче піднімаємо такі питання. Адже формалізм — явище багатолітнє, інколи не зразу його й запримітиш. Ось, наприклад, як інколи вирішують у нас проблему ідейної цілеспрямованості учбового процесу. Конкретно мова йде про лекцію професора, доцента чи рядового викладача. Не секрет, що деякі з них цю складну проблему вирішують просто: цитату із партійних документів на початку лекції, одне-два посилання на класиків марксизму-ленінізму — от і все ідейне спрямування. А на ділі такі лекції нікого не можуть схвилювати, викликати роздуми чи питання, я вже не кажу заставити студента переглянути допоміжну літературу. Такі лекції, на мою думку, можуть бути навіть шкідливими, особливо якщо це лекції з суспільних наук. Ось чому до кафедр суспільних наук особливо вимоги.

— Як відомо, Ви не лише проректор, але й завідуючий кафедрою генетики і молекулярної біології. Отже, що, на Вашу думку, слід зробити, щоб усунути формалізм в учбово-виховній роботі?

— Як кажуть в Одесі, спитайте про щось інше. Але якщо серйозно, то, мабуть, кожному слід почати з більш вимогливого ставлення до себе, тобто наполегливо працювати над поповненням своїх знань, багато читати нової літератури за фахом, слідкувати за актуальними подіями життя країни і всесвіту, збагачувати і підвищувати свій особистий культурний рівень. Бо трудно уявити собі, як можна появитися перед студентською аудиторією, не знаючи того, що може зацікавити слухачів. Окрім того, викладач завжди повинен бути і талановитим актором, бо без уміння тримати увагу слухачів у творчому напруженні просто неможливо викласти свій матеріал. Але найголовніше — любити і шанувати свій фах, любити і поважати студентів, яких навчаєш і виховуєш.

— Владлен Миколайович, Ви звернули увагу на особливу відповідальність викладачів суспільних наук у справі виховання ідейно загартованих фахівців. Чи значить це, що з викладачів інших дисциплін, якщо не знімається ця відповідальність, то претензії до них у цьому напрямку дещо менш вимогливі?

— Ні в якому разі! Адже ми говоримо — і це вірно — про комплексний підхід до виховання молоді. Не може бути справді ідейно загартованою людини без трудового, естетичного виховання, наприклад. А цим покликані займатися всі, хто працює в університеті. Причому важко також не лише що виховувати, але і як виховувати. Візьміть, приміром, проблему виховання у студентів почуття хазяїна. Розбита шибка, зірваний кран, брудна кімната — це не дрібниці. Про ці речі не можна соромитися говорити перед будь-якою аудиторією, бо з дрібниць починається справжній громадянський виховання! Чомусь прийнято вважати, що це перш за все академічна, інколи — ніде правди діти — нудна лекція про щось прекрасне, високе. Але добрий смак, розуміння гармонії повинні прищеплюватися повсякденно на наших життєвих прикладах. Хіба можна бути байдужим до того, коли стіни щойно відремонтованого коридору гуртожитку студенти заклеюють безліччою об'яв, особистих записок. А подивіться на деякі наші стіннівки, я вже не кажу про зміст, маю на увазі лише їх оформлення. А зовнішній вигляд багатьох студентів, особливо дівчат. Ніякого відчуття міри. Як не згадати вислів Антона Павловича Чехова про те, що у людини все повинно бути прекрасним.

— Владлен Миколайович, інколи можна почути, що виховання студентів — це справа парткому, партійних і комсомольських організацій, наставника, нарешті. Ваше ставлення до такої позиції?

— Якщо ні в кого не викликає сумніву та істина, що в центрі навчальної і виховної роботи завжди повинна бути академічна група, то, мабуть, вірним буде вважати, що основним ланцюгом в навчально-виховній роботі має стати кафедра. Адже на кафедрі зосереджуються всі зусилля по роботі зі студентами і навіть контроль за їх стажуванням на місці майбутньої роботи. Де, як не на кафедрі, можна найбільш ефективно спланувати весь комплекс заходів, що дадуть дійсний, а не липовий ефект у підготовці спеціалістів.

— Дякуємо за бесіду.

ЩО КРИЄТЬСЯ ЗА ТРІЙКОЮ

Отже, другий семестр розпочався. Підсумки зимової сесії підбито і зараз можна визначити сильні та слабкі сторони навчального процесу, щоб в ході другого семестру усунути недоліки.

Статистики учбового відділу університету визначили, що середня абсолютна успішність по університету становить 92,8 проценти. Середній показник перевищують факультети: юридичний — 97,3 проценти, історичний — 96,2 проценти та факультет романо-германської філології — 95,7 проценти. Нижче середнього показника успішності — близько 90 процентів — демонструють хімічний, математичний, фізичний, філологічний факультети.

Якісна успішність складає по університету 52,6 процента. Значно вище вона на факультетах: історичному — 70,6 процента, юридичному — 68,2 процента та на філологічному — 61,6 проценти. На механіко-математичному вона становить лише 32,9 процента, на фізичному — 43,1 процента.

Яка причина таких низьких показників? Як цифри відбивають дійсну якість успішності, рівень знань? Адже викладач може більш принципово підійти до іспиту і запропонувати студентові ретельніше підготуватися, не кажучи вже про ті випадки, коли студент зовсім не знає курсу і не може отримати задовільної оцінки. Може статися і так, що викладач не буде гнати за високим процентом успішності, але якщо він дбає про міцні і

систематичні знання студентів, це повинно відбитися і в оцінках. Чи не обов'язково?

Пропонуємо викладачам та студентам висловити свою думку з цього приводу. Відверта розмова про те, що криється за середніми показниками, особливо за студентською «рятівною» трійкою, мабуть, всім піде на користь. То ж сподіваємось на ділову розмову про студентську успішність.

* * *

Сесія вже закінчилася. Три тижні пролетіли, як один день. Проте ще довго не вгамується збуджений мозок, ще довго будуть переслідувати тебе питання екзаменатора, на які не зумів дати відповідь.

І скільки будуть існувати на землі студенти та викладачі, стільки й буде залишатися загадкою для багатьох ота сесія, яка для одного — що весела прогулянка, для іншого — кінець звіту. Отже, як хто сприймає студентську сесію:

Лариса Барбанягра, студентка I курсу російського відділення філфаку.

— На відміну від інших, шпаргалки до першої в своєму житті студентської сесії не готувала. Вважаю це даремною тратою часу. До того ж ними треба вміти користуватися, адже викладачі не ликом шиті: вони добре знають, де студенти оті шпори ховають. Ні, краще не ризикувати.

«Інкогніто», невігдана особа чоловічої статі, яка навчається на юридичному факультеті («ЗНК» дотри-

мує свого слова не називати прізвища).

— В такому випадку буду відвертим. Півроку практично нічого не робив, валився в постелі до 10—12 години ранку. Як реагували на це в деканаті? Як коли, а взагалі там вже втомилися зі мною возитися, залишили мене в спокої.

Як почував себе під час сесії? Зовсім непогано. Головне — це скласти заліки. А екзамен — то вже дурниця. Довелося попотіти, щоб примусити працювати на себе навіть групокомсорга. Нездаремно кажуть, що гуртом і батька добре бити. Всі заліки «перекатав», звітував успішно. Викладачі від подиву не вірили очам своїм.

За екзамен не хвилювався, бо в більшості своїй, екзаменатори у нас дуже жалісливі, «двійку» поставити у них рука не підіймається. А «трійка» — то, вибачайте, державна оцінка. Як я її отримав — моя таємниця. По секрету скажу, я не марновірний, але під час сесії в лавно не ходив — дурна прикмета. Одним словом, настрої у мене святкові. Якщо так і далі піде — університет закінчу залюбки.

Ось які різні погляди на один і той же філософський предмет — сесію. А може є інші думки?

Записав Ю. ПРИСЯЖНИЙ, студент II курсу філфаку, наш позаштатний кореспондент.

НА ЗУСТРІЧ XII ВСЕСВІТЬОМУ

ДРУЖНЯ ЗУСТРІЧ

Понад десять років в нашому університеті удосконалюють свої знання з російської мови студенти з Угорської Народної Республіки.

У січні на стажування приїхали студенти першого курсу педагогічного інституту з угорського міста Ниретьхаза.

Під час стажування гості не тільки вивчають російську мову, але й знайомляться з нашою країною, культурою нашого народу, історією нашого міста, його трудовими та бойовими традиціями.

Знайомство з системою народної освіти СРСР, методикою викладання предметів в середній школі дуже плідне для майбутніх педагогів. Цьому сприяють і зустрічі та контакти з радянськими колегами, майбутніми педагогами. Нещодавно відбулася саме така зустріч. Угорські стажисти познайомились із студентами і викладачами підготовчого відділення Одеського педагогічного інституту ім. Ушинського.

На вечорі виступив учасник Великої Вітчизняної війни, декан підготовчого відділення доцент кафедри історії КПРС і філософії П. О. Бакало. Павло Олександрович у складі радянських військ визволяв Угорщину від фашистських загарбників, він нагороджений медаллю «За визволення Будапешта».

Студентки Река Козарі та Енікьо Сегереш познайомилися присутніх з системою освіти у УНР, розповіли про педагогічний інститут, в якому навчаються. Радянські студенти в свою чергу розповіли про свій вуз, відповіли на питання угорських стажистів. Виник невимушений дружній діалог.

Потім лунали пісні російською та угорською мовами. Сподобався гостям традиційний чай з самовара, а також програма дискотеки, складена з кращих танцювальних творів радянських композиторів.

Про свої враження від ста-

жування написала студентка Єва Рац: «В Радянському Союзі я вперше, ніколи ще не бачила моря. Тут все чудово... Мені сподобались одеські музеї, театр опери і балету, екскурсії до Ялти, Кишинєва. Запам'ятався також музей партизанської слави в катакомбах, сподобались радянські кінофільми. Заняття для нас були дуже цікаві. Ми готувались до них, як до свята. Особливо пам'ятна дружня зустріч із студентами педагогічного інституту».

Угорські студенти поїдуть додому збагачені не тільки знаннями російської мови, вони візьмуть з собою тепло дружнього серця. Такі зустрічі корисні, бо дають змогу не тільки пізнати багато цікавого, але й зміцнити дружбу між нашими народами.

О. БОЙЦЕВА,
О. ТАЛЬКО,
викладачі кафедри РКІ.

ПОКЛИКАННЯ — ОБЕРІГАТИ ЖИТТЯ НА ЗЕМЛІ

Розповідає Херардо Крус, аспірант біологічного факультету ОДУ. Вн приїхав з Нікарагуа, щоб продовжити освіту в нашій країні.

— Сім'я наша велика. Як і всі мої брати і сестри, я закінчив державний університет в Манагуа за спеціальністю «генетика» і приїхав до Радянського Союзу, щоб продовжити навчання. Через чотири місяці я закінчу навчання в аспірантурі і поїду на батьківщину, де працюватиму викладачем в університеті. Моя майбутня спеціальність — біолог. Дуже миролюбна по своїй суті, вона покликає оберігати життя на землі. Однак, якщо буде потрібно, я зможу із зброєю в

руках стати на захист своєї країни. Всі ми, студенти з Нікарагуа, як і навчаються в СРСР, — члени Сандіністського фронту національного визволення і молодіжної організації «Сандіністська молодь» імені 12 липня.

— Весь світ готується до XII Міжнародного фестивалю молоді у Москві. Як готується до цієї події ваше земляцтво?

— Наше земляцтво у м. Одесі нараховує більше 70 осіб. На останніх наших зборах ми вирішили взяти участь у конкурсах на кращий твір і вірш, присвячені Московському фестивалю. Цей конкурс проводиться серед всіх нікарагуанських студентських земляцтва в

СРСР. Кращі вірші і твори будуть відіслані до Москви.

Крім того, весною буде проводитися конкурс політичної пісні, також присвячений фестивалю. Я буду разом з товаришами виконувати нікарагуанські народні пісні. Для нас, нікарагуанців, дуже важливо, що молодь усього світу бореться за мир. Це зараз потрібно, як ніколи. Народ нашої багатостраждальної країни давно мріє про мирне життя і спокійну працю. Я до перемоги революції був партизаном, пізнав жах війни, і тому мир мені особливо дорогий. Його потрібно зберегти.

Записав П. ЮРІН.

ВОНА БУЛА СОЛДАТОМ

...Своєю творчістю на рівних підставах приєдналася до радянської, і нової польської літератури.

М. БАЖАН.

Минуло вісімдесят років з дня народження Ванди Львівни Василевської, польської і радянської письменниці, невтомної громадської діячки, однієї з організаторів спільки польських патріотів в СРСР у грізні роки Великої Вітчизняної війни.

Вона пішла з життя на злеті творчих сил, залишивши нам незавершені рукописи своїх творів, свої мрії про велику правду людського щастя. Всі, хто знав Ванду Василевську за життя, були щиро вражені мужньою силою її невтомного серця, кипучою енергією пристрастного борця проти фашизму в роки минулої війни, борця за мир в повоенні роки. В. Л. Василевська була постійним членом Президії Всесвітньої Ради миру.

Сьогодні, в переддень 40-річчя Перемоги над фашизмом, Ванда Василевська постає в моїй уяві як солдат-комуніст, мужня жінка, яка була одним із організаторів польської дивізії ім. Тадеуша Костюшко, що подала стала ядром майбутнього Війська Польського. На початок Великої Вітчизняної війни радянський читач знав письменницю як автора ряду повістей та романів про боротьбу польського пролетаріату проти соціального гніту буржуазії панської Польщі («Обличчя дня»,

«Вітчизна»). Герої її творів підкупають щирістю, відвагою, мужністю, вони живуть світлими мріями, борються за щасливе майбутнє свого народу.

З перших днів Великої Вітчизняної війни комуніст Ванда Василевська на фронті. За штатом у Головному політичному управлінні полковник В. Л. Василевська працювала на посаді агітатора. Перу письменниці належить багато запальних публіцистичних виступів в центральних і фронтових газетах. Наділена природним талантом трибуна, Ванда Василевська швидко знаходила відгук в аудиторії своїми палкими думками про людські ідеали Правди і Кривди, чіткою партійною позицією бійця ідеологічного фронту. Про її діяльність в роки минулої війни Дмитро Павличко сказав: «Ії слово, немов кулеметні черги, було спрямоване в серце фашизму».

Письменниця одна з перших поряд із такими видатними майстрами художнього слова, як О. Толстой, К. Симонов, Л. Леонов, звернулася у своїй творчості до воєнної тематики. Славна дочка польського народу, для якої міцна дружба з українськими письменниками Ярославом Галамом, Олександром Гаврилюком, Петром Козлашником, Юрієм Смоличем стала спільною справою в боротьбі за дружбу між братніми народами Радянського Союзу і Польщі, Ванда Василевська у 1942 році збагатилася духовну скарбницю

радянської літератури повістю «Райдуга». Героїною народного подвигу, непохитною вірою в перемогу у борні з найлютішим ворогом людства, фашизмом, сповнені сторінки нової повісті письменниці.

У 1943 році за повість «Райдуга» письменниці було присуджено Державну премію СРСР, яку вона відразу внесла у фонд оборони. На ці кошти було збудовано літак під назвою «Варшава».

Громадська діяльність Ванди Василевської невіддільна від діяльності на ниві літератури. Людина — інтернаціоналіст, радянська письменниця Ванда Василевська все своє життя боролася за щасливі часи, коли люди всієї планети візьмуться за руки з відчуттям гордості за своє ім'я — Людина. Її полум'яний голос в ім'я щастя, миру чули на всіх континентах планети. За активну діяльність по зміцненню дружби між народами радянська письменниця Ванда Василевська була нагороджена золотою медаллю ім. Фредеріка Жюльє-Кюрі, найвищою відзнакою Всесвітньої Ради Миру. Нагороджена вона багатьма орденами і медалями СРСР і ПНР.

Повертаючись після чергової поїздки додому, до Києва, Ванда Василевська любила прогулюватися затішними вулицями міста, любила буйне цвітіння каштанів. Вона любила квіти, голубів чистого неба.

В. КРОХМАЛЬ,
студент V курсу
філфаку.

ГОРИЗОНТИ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ

На здобуття Державної премії Української РСР ім. Т. Г. Шевченка у галузі літературознавства і критики 1985 року висунуті роботи доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри радянської літератури та літератури народів СРСР В. В. Фащенко («Характери і ситуації» (М., Советский писатель, 1982) і «У глибинах людського буття. Етюди про психологізм літератури» (К., Дніпро, 1981).

«Характери і ситуації» — книга, присвячена сучасному літературному процесу. Розмірковуючи про характер сучасної людини — будівника нового суспільства — у художньому втіленні його літературою, В. В. Фащенко показує багатство духовного світу нашого сучасника. Як проявляється характер героя в екстремальній ситуації і як у повсякденному житті? Як впливає на сучасну людину науково-технічна революція і як змінюється соціальна природа конфліктів в епоху НТР? Ці та багато інших питань порушує в своїй книзі В. В. Фащенко, звертаючись до творів В. Бикова і Ю. Бондарева, В. Петяківчуса і Б. Васильєва, О. Гончара і К. Симонова, В. Богомоллова і П. Загребельного, а також інших письменників, творчість яких обумовлює риси сучасної багатонаціональної літератури.

Література епохи розвинутого соціалізму характеризується поглибленням соціально-психологічного філософсько-історичного аналізу пізнаваної нею складної дійсності. Все це призводить до зображення людини в її складних і суперечливих відношеннях з дійсністю. Тому і зростає роль розкриття багатомірності характеру, полімотивності вчинків особистості, адже «епоха Великого Жовтня, розвитку і утвердження соціалізму, будівництва комуністичного суспільства на планеті викликала до життя новий радянський характер — революціонера, воїна-захисника Вітчизни, людини творчої праці» (с. 3). Осмислення і досліджен-

ня радянського характеру — висока місія не тільки сучасного мистецтва а й літературознавчої науки та літературно-художньої критики.

Книга, видана у Києві, — глибоке літературознавче дослідження проблем поетики і психологізму. Горнівська думка про літературу як про «людинознавство» знаходить в роботах В. В. Фащенко живу плоть наукової думки. «Людина, — пише дослідник, — це складний грандіозний світ. Художня книга про людину і народ — чудове суддівство, зоряна єдність світів, таємниця яких розкривається у безмірному пізнанні, яке передбачає творчий діалог з автором, критиками і самим собою» (с. 9).

Проблеми психологізму у книзі В. В. Фащенко розглядаються у безпосередньому зв'язку з проблемами образності і виразності художнього слова. Пильно розглядаючи різноманітність способів розкриття внутрішнього світу особистості, досліджуючи принципи зображення психологічних станів, видимої мови почуттів героя, діалог і монолог, внутрішню мову, В. В. Фащенко приходять до висновку, що «створюючи образ людини, мистецтво діє багатьма способами, відображаючи таким чином різноманітність і безмірність світу» (с. 165).

Велика місія радянського літературознавства і критики, про яку говорив на ювілейному пленумі Спільки письменників К. У. Черненко, повно розкривається у дослідженнях багатьох сучасних критиків, чії роботи відкривають нові горизонти філологічної думки, знаходяться на передньому краї літературознавчої науки. Представлення робіт В. В. Фащенко на здобуття Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка — ще одне свідчення того, що вони є зразком високопрофесійної, громадянськи відповідальної критики.

Є. ДОБРЕНКО,
аспірант кафедри
радянської літератури
і літератури народів
СРСР

ПРОБЛЕМИ. ПИТАННЯ. РІШЕННЯ

ВИХОВАННЯ АКТИВНОЇ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ

Стаття доцента кафедри наукового комунізму ОДУ В. Попкова «Початок» (див. «ЗНК» № 3 від 11 січня ц. р.) викликала жвавий інтерес у наших читачів. «Як стати справжнім лектором, як готувати кваліфікованих пропагандистів?» — такі та інші пов'язані з цим питання широко дискутуються сьогодні в університетському колективі.

Розмову, розпочату доцентом В. Попковим, продовжує доцент кафедри історії УРСР П. Чухрій.

В формуванні у молодого спеціаліста марксистсько-ленінського світогляду, визначенні його життєвої позиції важливу роль відіграє така форма участі студента в практиці громадсько-політичного життя, як лекційна пропаганда. Досвід багатьох років організації роботи школи молодого лектора, а потім практичної роботи випускників цієї школи, зокрема, на історичному факультеті дозволяє зробити деякі висновки методологічного характеру.

Процес підготовки лекторських кадрів при кафедрах, особливо з використанням такої бази, як НДРС факультетів, підтвердив ефективність цієї форми виховання молодих лекторів, які отримують другу професію в університеті. Прикладів більше ніж достатньо. Деякі випускники істфаку, які пройшли підготовку і лекторську практику в університеті, пізніше працювали лекторами міських і районних комітетів комсомолу, а також міських і райкомів партії.

Так, випускник нашого університету М. Г. Пода працював лектором і зав. лекторською групою обкому комсомолу, а потім лектором і зав. лекторською групою ЦК ЛКСМУ. Зараз він кандидат історичних наук, інструктор відділу пропаганди ЦК КП України. Ряд наших

студентських активістів працює зараз лекторами Одеського обкому КП України.

Новий імпульс роботі з молодими лекторськими кадрами із числа студентів надала масова підготовка до святкування 40-річчя Перемоги радянського народу над фашистською Німеччиною та її союзниками.

Силами лекторів — студентів кафедр історії СРСР та історії УРСР, історіографії та джерелознавства була проведена факультетська науково-теоретична конференція на тему: «Назустріч 40-річчю звільнення Радянської України і 40-річчю Перемоги радянського народу над фашистською Німеччиною».

З цікавими, змістовними доповідями виступили О. Максимочкіна, Л. Компанієць, Т. Ізбаш, Л. Циганенко, І. Бубнов та інші.

Зроблені на конференції доповіді отримали високу оцінку, а більшість з них була рекомендована для читання перед широкою аудиторією трудящих на підприємствах міста і районів області, в першу чергу перед молоддю. У ряді партійних документів, присвячених питанням ідеологічної роботи, таких, як Постанова ЦК КПРС «Про стан та заходи з метою покращення лекційної пропаганди» 1978 р., «Про подальше покращення ідеологічної полі-

тико-виховної роботи» 1979 р., а також Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про подальший розвиток вищої школи і підвищення якості підготовки спеціалістів» 1979 р. зроблена орієнтація на те, щоб майбутній радянський спеціаліст ще у вузі пройшов школу трудової і громадсько-політичної діяльності.

У Постанові ЦК КПРС «Про подальший розвиток вищої школи і підвищення якості підготовки спеціалістів» вказується, зокрема, на необхідність виробляти у студентів навички самостійної підготовки доповідей і публічних виступів, вміння приймати участь в творчих дискусіях, формувати необхідні якості майбутнього вихователя і організатора, пропагандиста комуністичних ідей.

Практика показує, що без виховання у студента стійких комуністичних принципів, важко розраховувати на те, що пізніше, ставши спеціалістом, він послідовно буде займати активну життєву позицію.

Цінність наших зусиль відносно прилучення студентів до серйозної лекторської роботи саме й полягає в методично спрямованому вихованні у них комуністичного світогляду, готовності та вміння доказово відстоювати наші марксистсько-ленінські ідеали і соціально-політичні переваги суспільства розвинутого соціалізму.

П. ЧУХРІЙ,
доцент кафедри
історії УРСР ОДУ.

ТВОЯ РОДОВІДНА

МІЙ ПРАДІД

Родовідна нашої сім'ї бере свій початок від землі. Всі наші діди і прадіди були землеробами. Мій прадід Данило Володимирович Говорунов, наприклад, був учасником Жовтневої революції на Дону, воював за владу Рад у громадянській, тут же, на донській землі був зачинателем колгоспного руху. З дня організації колгоспу під Ботайськом у 1929 році і до самої своєї смерті в 1942 році дід Данило був беззмінним головою колгоспу. В передвоєнні роки за успіхи в керівництві сільськогосподарською артіллю його було нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

Діти мого прадіда, а також його брати брали участь в боях з німецько-фашистськими загарбниками.

Син прадіда Данила — Іван Данилович був червонофлотцем на Північному флоті, воював старшиною на бойових кораблях.

Другий син прадіда — Валентин Данилович — артилерист, старший лейтенант, мужньо захищав Бать-

ківщину на р. Прут у 1941 році. Тут і загинув героїчно в смертельній сутичці з ворогом.

Третій син прадіда — Філософ Данилович приймав участь в бойових діях проти японських милітаристів у 1945 році, проходячи дійсну службу на одному з кораблів Амурської флотилії. Зараз він капітан III рангу у відставці.

Наймолодшому сину прадіда Данила, могому діду Михайлу Даниловичу через молодість не довелося брати участь у війні. Проте він на протязі 22 років прослужив в авіаційно-десантних частинах Радянської Армії.

Я не можу розповісти про всіх наших родичів, бо на це потрібно було б чимало часу, але мушу сказати, що усім їм були властиві глибокий патріотизм, трудолюбство і висока свідомість, безмежна любов до нашої рідної Батьківщини.

В нашій сім'ї пам'ять про близьких і рідних зберігається у розповідях мого батька і моїх бабусей. В житті я беру приклад зі свого батька. Тому що він — дуже трудолюбива, чесна, терпляча і добра людина.

І. ГОВОРУНОВА,
студентка II курсу
істфаку.

ГІСТЬ РЕДАКЦІЇ

Віктор Тимофійович Ружейников — майора Радянської Армії у відставці, доцента кафедри педагогіки ОДУ у недалекому минулому, добре знають в університетському колективі. Його пам'ятає не одне покоління випускників вузу.

Велику Вітчизняну війну Віктор Тимофійович пройшов, як кажуть ветерани, «від дзвінка до дзвінка». Серед воєнних нагород ветерана — орден Червоної Зірки, медалі «За відвагу» та «За оборону Кавказу».

12 березня 1975 року журнал «Огонек» помістив фото з написом «О такой дружбе мечтали». На знімку група радянських воїнів на фоні зруйнованих Бранденбургських воріт. Був травень 1945-го. Серед бійців і офіцерів однієї з наших авіацій, які штурмували Берлін, у першому ряду стоїть і Віктор Тимофійович Ружейников.

40 років пройшло з того часу, 40 незабутніх років. Вже сивина вкрила голову, інколи напівжартома скаржитись на те, що не може встинути за всіма подіями, що відбуваються навкруги.

Студенти минулих років добре пам'ятають, з якою пристрасною і молодечим запалом викладав Віктор Тимофійович педагогіку. Його лекції не рідко перетворювалися в жваву дискусію про актуальні проблеми комуністичного виховання молоді.

Сам пропагандист всього нового і передового, він був невтомним шукачем ефективних засобів інтенсифікації учбового процесу. Думками В. Т. Ружейникова і М. В. Зубрицького — вони працювали в співдружності — в 1973 році зацікавився журнал «Фрайе вельт» (НДР), який опублікував інтерв'ю з ученими відносно зробленого ними відкриття про можливість лівої руки людини. Більш докладно про це можна прочитати в журналі «Природа» (№ 11—1964 р.).

В 1967 році Віктор Тимофійович був у числі авторів учбового посібника «Основы дидактики», за який Академія педагогічних наук СРСР присудила другу премію.

Не зважаючи на вік, самопочуття і примхи погоди Віктор Тимофійович часто заходить до редакції «ЗНК», з якою підтримує тісні зв'язки з того часу, як він вперше прийшов в університет ще у формі демобілізованого офіцера.

Ось і цього разу він приніс до редакції новий цікавий матеріал, поділився своїми думками відносно останніх номерів «ЗНК», дав доцільні поради відносно майбутньої тематики нашої газети.

Добрий неспокій у ветерана. Ще і ще раз переконалися, що комсомольці 20-х років завжди залишаються молодими.

М. УСПЕНОВ.

СЬОГОДНІ, як не прикро, ми знаємо дуже мало документів, які розповідали б про Одесу XIII—XVI століть. Зокрема, майже нічого не відомо про Качибей, а тим більше про Джинестру. Тому легко зрозуміти, яке хвилювання я відчув, коли кілька років тому дізнався, що в секретному архіві Ватиканської бібліотеки зберігаються старовинні карти і рукописи, пов'язані з передісторією Одеси.

Нам пощастило встановити зв'язок зі старшим науковим співробітником Національного історичного музею Софії Божидаром Димитровим, який відвідав бібліотеку у Ватикані і ознайомився на наше прохання з цими матеріалами.

Нещодавно ми отримали від нього фотокопії ряду морських карт Чорного моря XIV—XVI століть, на яких зображені і околиці теперішньої Одеси (на знімках).

Як відомо, у минулому ці місця мали назву Джинестра. Питанням етимології цього топоніму і локалізації фізико-географічного об'єкту, до якого він відноситься, присвячена цікава стаття професора Ю. А. Карпенка («Вечерняя Одесса», 26 січня ц. р.) Автор вважає, що Джинестра — це назва одного з гірл Дністра і тому вона не може знаходитися поблизу Одеси.

Слід зазначити, що більшість відомих одеських істориків і географів, серед яких перш за все варто назвати Ф. К. Бруна, А. Маркевича, А. Скальковського, Н. А. Загоровського, Ф. С. Петруня, локалізують цей об'єкт на околицях Одеси.

Питання про локалізацію Джинестри дуже важливе для одеських краєзнавців вже тому, що перші відомості стосовно Качибей датуються лише початком XV століття, а Джинестру згадують вже на початку XIV століття. Мова йде про вік попередників Одеси, про тривалість використання цього району як порту. Для остаточного рішення питання про місцезнаходження Джинестри необхідні були нові історичні документи — адже ця назва відомо тільки з карт. І такі документи виявлені! Болгарський дослідник Божидар Димитров, крім карт, надіслав також фотокопії рукописних лоцій — навігаційних посібників XIII—XVI ст. Найдавніша з них датується 1296 роком! Ці неоціненні документи і дозволяють, нарешті, точно стверджувати, що фізико-географічний об'єкт, до якого відносять назву Джинестра, був розташований на узбережжі Одеської затоки. Про існування якірної стоян-

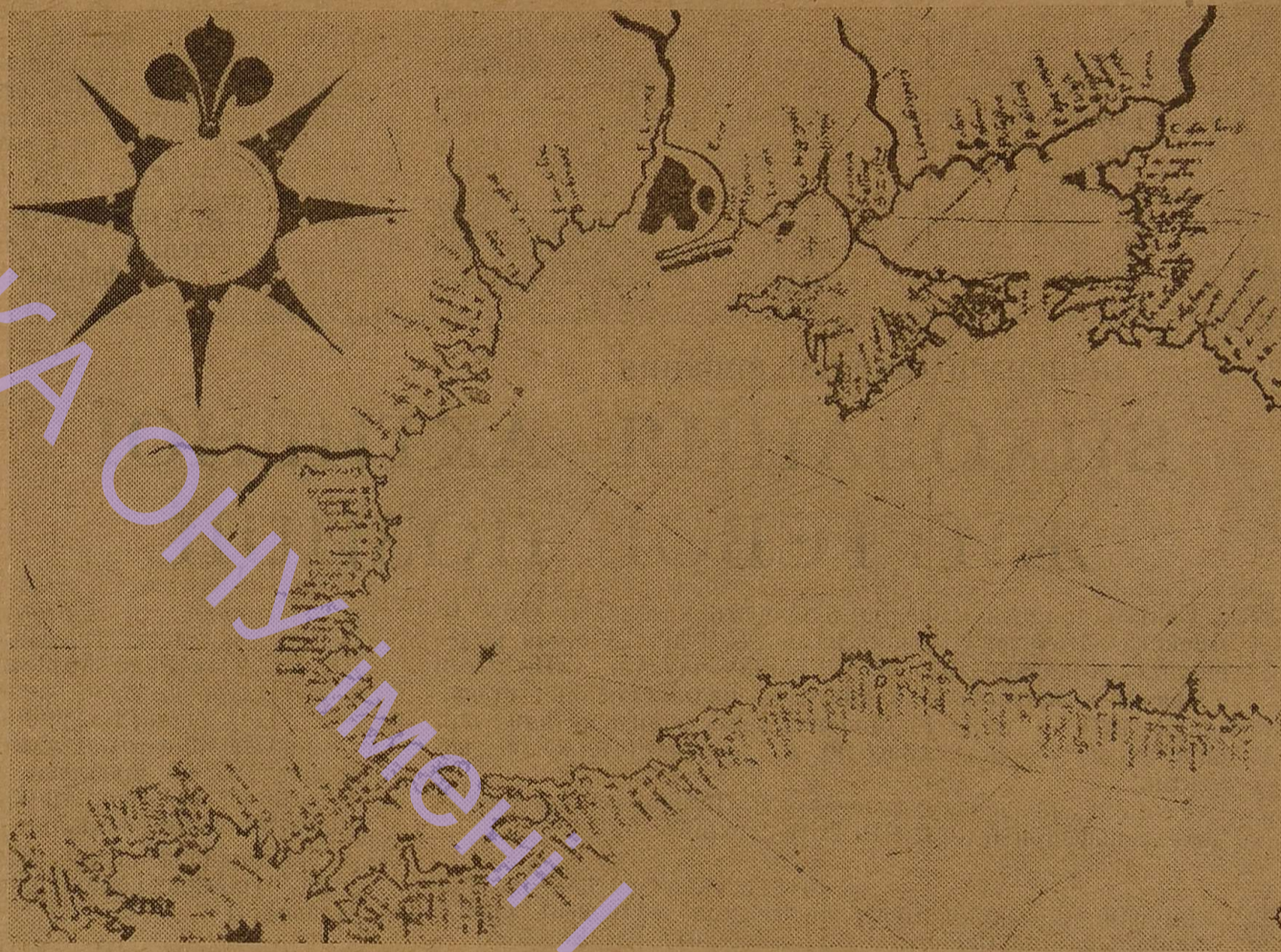
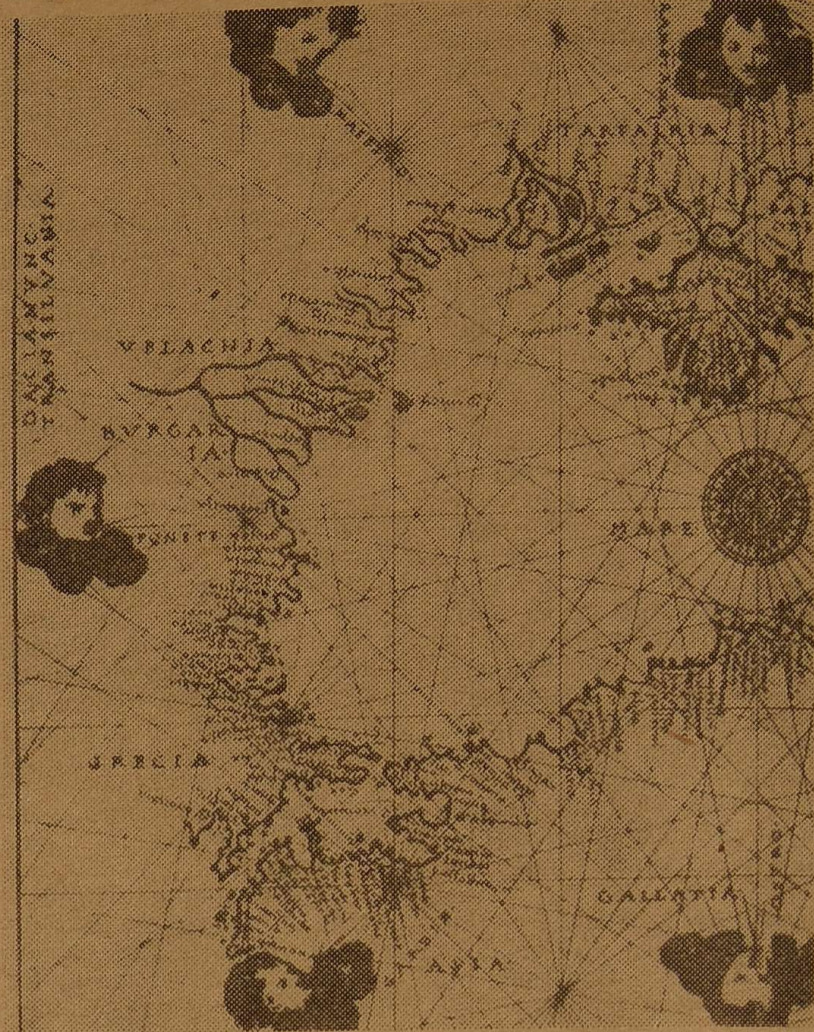
ки у берегів Одеси, а точніше — в Куяльницькому та Хаджибейському лиманах свідчать також і численні знахідки тут

НОВЕ ПРО ОДЕСУ

середньовічних якорів («Вечерняя Одесса», 24 листопада 1984 р.).

Одержані нами документи мають не тільки краєзнавчу цінність, вони будуть використані на практиці при вивченні еволюції чорноморських берегів, при палеогеографічних реконструкціях тощо. Інформація, що буде одержана при аналізі цих матеріалів, стане добрим доповненням до тих відомостей, які багато років збирали співробітники кафедри фізичної географії Одеського університету під керівництвом Федора Євстаф'євича Петруня.

О. ГУБАРЬ,
співробітник кафедри
фізичної географії ОДУ.

Щоб не сталося лиха

Останнім часом в Одесі та області через неправильне користування печами та електроприладами частими стали випадки загибелі людей. Так, 12 січня цього року жителя села Ткаченко Червоноокнянського району Одеської області В. Копря пішла на роботу, залишивши дома без догляду дітей: п'ятирічну Наталку, чотирирічну Талю, трирічну Таню і Вероніку та Маринку, якій виповнився годочок. Через те, що мати, побоюючись пожежі, передчасно закрила засувку — діти почали загинути. Трагічний випадок стався у селі Янішевка Любашівського району. Граючись з сірниками, трирічний Сашко запалив постіль і задихнувся в диму.

Через необачність та безгосподарність дорослих ма-

ли місце пожежі в Центральному районі нашого міста, в результаті чого теж загинули люди.

Пожежа може статися навіть через несправність електричного дзвоника. А згадайте, скільки разів ви збиралися викликати електрика, щоб відремонтувати електричну проводку у вашій квартирі?

Гадаю, не варто, нагадувати всім подробиці, з яких причин виникає пожежа. Хоч лише попередити, що єдиний шлях запобігти лихові — це суворо дотримуватися правил пожежної безпеки.

Отож, будьте обачні, і перед тим, як вийти на вулицю, перевірте, чи всі електричні прилади виключені. Вірте, це не буде зайвим.

Капітан Л. ВИСОЦЬКИЙ,
старший інспектор
СВПЧ — 4 МВС.

МАТЕМАТИКИ НА ВАШУ КНИЖКОВУ ПОЛИЦЮ

Редактор **М. ЩЕРБАНЬ.**

До книжкового кіоску надійшли книги:

АЛЕКСЕЕВ В. М. — збірник задач по оптимізму.

БИРКГОР Г. — Теория решеток (пер. с англ.) Книга являється енциклопедією класическої теорії решіток.

ВОЕВОДИН В. В. — Матрицы и вычисления.

ДЖОРДЖ А., Лю ДЖ. — Численное решение больших разреженных систем уравнений. (пер. с англ.). В книге известных американских математиков-вычислителей описаны все основные методы решения разреженных положительно определенных систем.

ТРЕНОГИН В. А. и др. — Задачи и упражнения по функциональному анализу.

КАРТАШЕВ А. П. — Математический анализ.

МУРТАФ Б. — Современное линейное программирование (пер. с англ.).

Ректорат, партком, профкоми, комитет ЛКСМУ і колектив кафедри цивільної оборони ОДУ з глибоким сумом співчуття про смерть викладача кафедри, члена КПРС в 1940 р., учасника Великої Вітчизняної війни, полковника у відставці **ЯКОВЛЕВА Павла Тимофійовича** і висловлюють співчуття рідним і близьким покійного.

Ректорат, партком, профкоми Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова, а також колектив юридичного факультету висловлюють глибоке співчуття доценту кафедри кримінального права, процесу і криміналістики **Полянському Юрію Євгеновичу** з приводу тяжкої втрати — смерті батька **ПОЛЯНСЬКОГО Євгена Яковича**.

ПИШИТЬ НАМ:

270000, Одеса-центр, вул. П. Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ:

Одеса, вул. Радянської Армії, 24.

ДЗВОНІТЬ:

телефони: міський 23-84-13, внутрішній 841 (з міста 206-841).